

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Naděždy Zachystalové a soudců JUDr. Ivy Zemanové a JUDr. Michala Fridricha ve věci

žalobce: **Ing. D. J.**, IČO 72074477
sídlem Gočárova 1105, 500 02 Hradec Králové
insolvenční správce dlužníka **PSJ, a. s.**, IČO 25337220
sídlem Jiráskova 3960/32, 586 01 Jihlava
zastoupený advokátem Mgr. Petrem Holešínským
sídlem Korunní 1302/88, 101 00 Praha 10

proti
žalované: **V TOWER Prague, a. s.**, IČO 27415171
sídlem na Strži 1702/65, 140 62 Praha 4 - Nusle
zastoupená advokátem JUDr. Jiřím Vlasákem
sídlem Jankovcova 1518/2, 170 00 Praha 7 - Holešovice

o zaplacení 119 283 798,20 Kč s příslušenstvím,
k odvolání žalované proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 18. října 2021, č. j. 15 C 11/2020-335, ve znění usnesení ze dne 14. dubna 2022, č. j. 15 C 11/2020-391,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně **se potvrzuje.**
- II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužníka PSJ, a. s. náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 335 062 Kč do 30 dnů od právní moci rozsudku, k rukám advokáta Mgr. Petra Holešínského.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem ve znění opravného usnesení soud prvního stupně uložil žalované povinnost zaplatit do majetkové podstaty dlužníka společnosti PSJ, a. s. částku 119 283 798,20 Kč

s úrokem z prodlení 10 % ročně od 30. 11. 2019 do zaplacení jdoucím (výrok I.), dále povinnost zaplatit mu náhradu nákladů řízení do majetkové podstaty dlužníka společnosti PSJ, a. s. ve výši 1 452 919,60 Kč k rukám jeho advokáta (výrok II.) a dále povinnost zaplatit České republice na účet Obvodního soudu pro Prahu 4 soudní poplatek ve výši 2 792 838 Kč (výrok III.), přičemž ke všem plněním stanovil lhůtu 30 dnů od právní moci rozsudku.

2. Soud prvního stupně tak rozhodl o žalobním požadavku na zaplacení uvedené částky odůvodněným tím, že dlužník jako zhotovitel a žalovaná jako objednatel uzavřeli dne 22. 7. 2016 smlouvu o dílo, dle které u jednotlivých plateb na cenu díla byly prováděny pozastávky (zádržné) v rozsahu 10 % z každé fakturované (dílčí) ceny díla; žalovaná uplatnila vůči dlužníku smluvní pokutu z důvodu prodlení s plněním díla, to ale bylo způsobeno žalovanou, která zneužila smluvní postup pro zadávání změn díla a účelově odmítla zohlednit dopady jednotlivých změn díla do původně sjednaných milníků, neplatně započítala své pohledávky ze smluvních pokut proti pohledávkám dlužníka z titulu pozastávek, později od smlouvy odstoupila, dlužníku pak vznikla pohledávka v žalované výši z titulu vypořádání po odstoupení od smlouvy (souhrn jednotlivých pozastávek).
3. Žalovaná ve svém zamítavém stanovisku namítala, že smluvní pokuty uplatnila oprávněně, pohledávka dlužníka z pozastávek tak zanikla započtením, respektive žalovaná je použila k úhradě smluvních pokut; dlužník nesplnil podmínky smlouvy o dílo, proto mu nevzniklo právo na uvolnění části ceny díla odpovídající pozastávkám, potažmo na vypořádání po odstoupení od smlouvy a také proto, že náklady žalované na dokončení díla činí přes 200 000 000 Kč; z důvodu procesní obrany je požaduje k zaplacení co do výše částky uplatněné žalobou.
4. Soud prvního stupně předeslal, že usnesením ze dne 25. 5. 2021, č. j. 15 C 11/2020-222, ve znění usnesení ze dne 22. 7. 2021, č. j. 15 C 11/2020-287, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 23. 8. 2021, č. j. 35 Co 282, 283/2021-296, nařídil předběžné opatření, kterým žalované zakázal dispozici s konkrétními bytovými jednotkami, a to z důvodů obavy z ohrožení výkonu možného soudního rozhodnutí.
5. Soud prvního stupně dále v odst. 7 odůvodnění rozsudku uvedl výčet důkazních prostředků, které v řízení provedl. Vyšel zejména ze zjištění, že mezi dlužníkem jako zhotovitelem a žalovanou jako objednatelem byla dne 22. 7. 2016 uzavřena smlouva o dílo na stavbu bytového domu V Tower, včetně všech jednotek a venkovních stavebních objektů. Za dílčí práce zhotovitel vystavoval faktury, z nichž 10 % byly pozastávky zadržované žalovanou, a právo na jejich vyplacení bylo podmíněno splněním jednotlivých podmínek. V průběhu provádění díla došlo k uzavření mnoha „změnových listů“ (celkem 236 kusů), které obsahovaly změny na díle oproti původnímu zadání a které měly dopady do ceny díla; mezi účastníky bylo sporné, zda měly přímý dopad i na jednotlivé milníky (termíny) plnění díla. Součástí těchto pozastávek jsou i pozastávky ve výši 9 077 355 Kč, a to ze smluv postoupených z žalované na dlužníka. Účastníci dále uzavřeli dodatek č. 1 týkající se údajného zvýhodňujícího ujednání, respektive zda tzv. změnové listy díla mají či nemají vliv na termíny plnění díla, vyjma dopadů sjednaných již v samotných změnových listech. Ohledně určení neúčinnosti tohoto dodatku je vedeno řízení u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 7 Icm 3087/2019. Dne 1. 10. 2018 žalovaná od smlouvy odstoupila a jednostranně převzala dílo pro podstatné porušení smlouvy o dílo - prodlení dlužníka s jednotlivými termíny plnění díla a pro to, že dlužník na sebe dne 10. 9. 2018 podal insolvenční návrh. Žalovaná ve dnech 1. 8. 2017 a 20. 8. 2018 vyčíslila a uplatnila smluvní pokutu v celkové výši 199 051 848,85 Kč. Žalovaná vůči dlužníku proti pohledávce z titulu pozastávek uplatnila jednostranné zápočty pohledávek, které měla za dlužníkem ze smluvních pokut, a to dne 16. 9. 2018 co do částky 90 936 126,92 Kč, 17. 9. 2018 co do částky 9 077 355,50 Kč a 23. 1. 2019 co do částky 2 054 074,78 Kč, celkem 102 067 557,20 Kč. Žalovaná tvrdí, že pohledávka dlužníka zanikla v uvedeném rozsahu započtení a dále provedením úhrady v rozsahu 17 216 241 Kč. Dlužník a žalovaná dne 17. 5. 2018 uzavřeli smlouvu o úvěru, kterou se žalovaná zavázala poskytnout dlužníku peněžní prostředky až do výše 100 000 000 Kč k částečnému hrazení a vypořádávání závazků dlužníka. Dne 9. 8. 2016 Raiffeisenbank převzala neodvolatelnou záruku až do 50 973 385,80 Kč za účelem zajištění splnění závazku dlužníka

vyplývajícího ze smlouvy o dílo. Žalovaná záruku uplatnila 31. 7. 2018 a od banky ji obdržela. Žalobkyně vyzvala před podáním žaloby žalovanou k zaplacení žalobou uplatněné pohledávky. Žalovaná v insolvenčním řízení jako věřitel uplatnila uspokojení čtyř pohledávek, a to 56 103 611,11 Kč z titulu smlouvy o úvěru ze dne 17. 5. 2018, 46 170 905,85 Kč z titulu smluvních pokut, 1 388 955,17 Kč z titulu bezdůvodného obohacení a 14 580 346,14 Kč z titulu vynaložených nákladů na dokončovací práce na díle. Pohledávku ve výši 215 557 873 Kč do insolvenčního řízení dlužníka nepřihlásila.

6. Na základě takto zjištěného skutkového stavu věci soud prvního stupně věc posoudil dle §§ 2586 odst. 1, 2001, 2002 odst. 1, 2004 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen o. z.), a dále dle smluvních ujednání účastníků smlouvy o dílo. Dospěl k následujícím závěrům. Otázka odstoupení od smlouvy o dílo nebyla mezi účastníky spornou. Obecně účinkem odstoupení od smlouvy je zánik daného závazku, přičemž z časového hlediska nastupují tyto účinky ex tunc. Protože nepochybně již došlo k částečnému plnění díla, které objednatel postupně přijal, může být odstoupení učiněno jen ohledně nesplněného zbytku plnění díla; účinky odstoupení se tedy mohou týkat pouze té části závazku, která ještě splněním nezanikla, a fakticky se tedy o zrušení ex tunc jednat nebude, a to proto, aby byly případné zásahy zpětných účinků odstoupení pokud možno co nejmenší. Žalobou uplatněný nárok na výplatu tzv. pozastávek nebyl mezi účastníky sporný, existenci závazku žalovaná v podstatě připustila, neboť jinak by se na tento nárok nepokoušela nic započíst. Nejde o nárok nejistý či neurčitý, neboť se ve skutečnosti nejedná o podmíněnou pohledávku, jak se mylně domnívá žalovaná. Stavební práce na díle v rozsahu odpovídajícím souhrnu všech pozastávek totiž nepochybně byly provedeny a následně se jednotlivé zadržené pozastávky ze všech uhrazených faktur za provedené práce na díle staly součástí práva dlužníka na vypořádání po odstoupení od smlouvy. Nárok žalobce je tedy co do důvodu i výše dán.
7. Žalovaná se bránila argumentem, že žalobou uplatněná pohledávka zanikla v rozsahu 102 067 557,20 Kč provedením celkem tří vzájemných zápočtů a dále v rozsahu 17 216 241 Kč provedením samostatné úhrady. Vznesla námitku započtení ve dvou rovinách, jednak v rovině hmotněprávní, když namítla, že žalobou nárokováná pohledávka již zčásti zanikla provedením celkem tří zápočtů, jednak v rovině procesní, když v rámci řízení uplatnila obranu proti žalobnímu návrhu dle § 98 věty druhé o. s. ř. Námitku započtení posoudil dle §§ 1982 až 1991 o. z. Soud prvního stupně se zabýval se tím, zda jsou u aktivní pohledávky žalované splněny předpoklady tzv. kompenzability. Zdůraznil, že z prohlášení o započtení musí být patrné, která pohledávka, ze kterého závazkového vztahu se započítává a vůči které pohledávce je započtení činěno, že skrze započtení nelze v rámci soudního sporu vynucovat uspokojení pohledávek, které jsou nejisté a neúčinné; započtení má směřovat k nekonfliktnímu zúčtování pouze takových dluhů, jejichž existence, výše i další parametry nejsou předmětem nejistoty. Námitku započtení shledal nepřijatelnou, protože otázka tzv. kompenzability aktivní pohledávky z titulu smluvních pokut je v posuzovaném případě více než sporná, což vyplývá mimo jiné z toho, že u Krajského soudu v Brně je vedeno samostatné řízení, a to právě ohledně neúčinnosti dodatku č. 1 týkajícího se dopadů tzv. změnových listů díla na jednotlivé milníky jeho provedení (potažmo též o důvodnosti předmětných smluvních pokut). I když by soud uvedené otázky mohl posoudit jako předběžné, takové posouzení by bylo vázáno na poměrně obsáhlé dokazování ohledně tvrzené námitky započtení, takový postup by byl nepřiměřený a několikanásobně by překročil rámec tohoto sporu. Přezkoumání aktivní pohledávky žalované z titulu uplatněných smluvních pokut v celkové výši 199 051 848,85 Kč by přesáhl rámec tohoto řízení. S odkazem na rozhodnutí NS sp. zn. 31 Cdo 684/2020 zdůraznil, že aktivní pohledávky žalované z titulu smluvních pokut použité k započtení jsou nejisté a neurčité ve smyslu § 1987 o. z. Aktivní pohledávka žalované použité k započtení totiž není spolehlivě zjištěna, respektive je o ní zásadních pochyb. Předmětem sporu je posouzení důvodnosti nároku dlužníka (potažmo žalobce jako insolvenčního správce), a nikoliv posouzení v rámci rozsáhlého dokazování sporné pohledávky žalované, kterou použila k započtení. Institut započtení slouží zásadně k tomu, aby si strany vzájemně jednoznačně a jednoduchým úkonem

vypořádali vzájemné pohledávky, o jejichž pravosti není žádných významných pochyb, avšak v projednávaném případě je situace opačná - žalovaná provedenými zápočty uplatnila aktivní pohledávky, jejichž míra nejistoty je výrazně vyšší, než je tomu v případě pasivní (žalované) pohledávky. Je nepřipustné tímto institutem posouvat rámeček či předmět soudního sporu do zcela jiné roviny dokazování, jak se o to v posuzovaném případě pokouší žalovaná. Podmínku stanovenou v § 1987 o. z. je třeba chápat v intencích ochrany věřitele pasivní pohledávky, který svůj nárok uplatnil samostatnou žalobou. Institut započtení slouží toliko k oběma stranami relativně akceptovatelnému zániku střetnuvších se pohledávek v rozsahu, v jakém se kryjí, a nelze to naopak pojímat jako nástroj k dalšímu faktickému rozšíření předmětu sporu o existenci či výši aktivní pohledávky žalované. Neztotožnil se s argumentací žalované, že pokud v důsledku odstoupení od smlouvy zanikl celý závazek od počátku, tak zaniklo i právo dlužníka na zaplacení pozastávek. Dospěl k závěru, že předmětná smlouva sice v důsledku odstoupení zanikla, avšak jednotlivé pozastávky již byly součástí reálně uskutečněných a dokončených dílčích prací na díle, přičemž dosud neuhrazené částky faktur (tj. v rozsahu pozastávek) za provedené práce je bez dalšího nutné započítat v rámci vypořádání vzájemných plnění. Předmětné pozastávky nemohly zaniknout v důsledku zániku celého závazku, když tyto již byly součástí skutečného plnění, tj. žalovanou hrazených faktur, a proto musely být i předmětem vzájemného vypořádání po odstoupení od smlouvy. Závěry ohledně hmotněprávního započtení aktivní pohledávky žalované lze plně aplikovat i na procesní obranu, neboť taková procesní obrana není v podstatě ničím jiným než obsahově totožnou obranou jako v případě námítky hmotněprávního započtení vzájemné pohledávky. Pokud jde o argumentaci žalované týkající se provedení částečné úhrady ve výši 17 216 241 Kč na žalobou uplatněnou pohledávku, neprovedl další dokazování, protože již samotná tvrzení žalované seznal natolik nekonkrétní a zmatená, že nebyla schopná meritorního přezkumu. Žalovaná totiž předně uvádí, že vůči dlužníku uplatnila smluvní pokuty v konečné výši 199 051 848,85 Kč, přičemž na uvedenou smluvní pokutu zúčtovala částku 50 973 385,80 Kč, kterou obdržela z bankovní záruky, zbývající část smluvní pokuty ve výši 148 078 463,05 Kč co do částky 102 067 557,20 Kč zúčtovala v průběhu roku 2018 a na počátku roku 2019 z provedených vzájemných zápočtů, a následně zbývající část smluvní pokuty (tj. představující částku 46 000 000 Kč) v dubnu 2019 přihlásila do insolvenčního řízení dlužníka. Nelze odhlédnout, že situace, kdy se žalovaná domnívala, že má za dlužníkem ještě pohledávku z titulu smluvních pokut ve zbývající výši přesahující 46 000 000 Kč, tak v rozporu s vyzněním svých tvrzení zcela nelogicky namítala, že částku 17 216 241 Kč již uhradila samostatnou platbou. Neuvěřil tedy tvrzení žalované ohledně uhrazení této částky. Jestliže žalovaná své pohledávky z titulu smluvních pokut uplatňovala jednotlivými zápočty vůči pohledávce dlužníka, pak je iracionální, aby takto činila jen z části a zbývající část žalovaného nároku pak uhradila samostatnou platbou.

8. Ohledně nároku žalované na oprávněné náklady na dokončovací práce na díle po odstoupení od smlouvy soud prvního stupně dospěl k závěru, že ani tato procesní obrana žalované není důvodná. Žalovaná totiž není vůbec oprávněna uplatňovat procesní obranu ve smyslu § 98 věty druhé o. s. ř., pokud jde o předmětné pohledávky z titulu vynaložených nákladů na dokončovací práce na díle. Z kogentního ustanovení § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona vyplývá, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze je uplatnit přihláškou. Proto žalovaná i ve světle § 148 odst. 2 a 3 písm. a) insolvenčního zákona nebyla oprávněna uplatňovat proti dlužníku jakékoliv vzájemné pohledávky, jelikož by tak činila v rozporu s právní úpravou upravující insolvenční řízení. Žalovaná takové nároky přihláškou do insolvenčního řízení dlužníka neuplatnila, proto je nárok žalované účelový s cílem spíše prodlužovat soudní řízení. Dále odmítl odkaz žalované na judikát sp. zn. 29 Cdo 4027/2014 jako nepřipadný a nepřiléhavý, neboť tam řešený případ se týkal starého obchodního zákoníku, nikoliv nového občanského zákoníku, a proto na daný případ nedopadá. Návrh na vypořádání po odstoupení od smlouvy byl posuzován jako bezdůvodné obohacení právě z důvodu absence podobného ujednání ve smlouvě o dílo. V tomto případě však smlouva o dílo uzavřená mezi účastníky obsahuje ustanovení, jak má být vyčíslen nárok dle provedených prací a jak mají být

tyto vyčísleny a vypořádány. Navíc nový občanský zákoník obsahuje ustanovení § 2999 odst. 2, které dříve v obchodním zákoníku a občanském zákoníku absentovalo.

9. Soud prvního stupně uzavřel, že nárok žalobce uplatněný žalobou byl v řízení dostatečně prokázán v celé výši, proto žalobě vyhověl. Lhůtu k plnění určil s ohledem na vysokou finanční částku, která je předmětem řízení. O nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky rozhodl podle § 142 odst. 1 o. s. ř. a o poplatkové povinnosti žalované podle § 148 odst. 1 o. s. ř. a § 6a odst. 7 a položky 1 odst. 1 písm. c) zák. č. 49/1991 Sb., o soudních poplatcích a sazebníku poplatků.
10. Proti rozsudku soudu prvního stupně žalovaná podala v zákonné lhůtě odvolání z důvodů uvedených v § 205 odst. 2 písm. c), d), e) a g) o. s. ř. Po rekapitulaci skutkového stavu a průběhu řízení namítla, že úhrada částky 17 216 241 Kč byla v řízení nesporná, došlo k ní bezhotovostně před započtením. Soud prvního stupně nevzal v úvahu, že dlužník dílo nedokončil. Neprovedl důkazy navržené žalovanou, opomenuté důkazy činí napadený rozsudek nepřezkoumatelným. Soud prvního stupně nerozlišil námitku započtení dle o. s. ř. a v hmotněprávním smyslu; žalovaná procesní námitku vznesla jen ve vztahu k nákladům na dokončení díla. Nebylo provedeno dokazování k meritu věci. Soud prvního stupně nesprávně aplikoval závěry vyslovené v rozhodnutí NS ČR sp. zn. 31 Cdo 684/2020, založil překážku provedení zápočtu na smluvní pokutu, započtení bylo provedeno před zahájením sporu, proto se nejednalo o procesní obranu. Pasivní a aktivní pohledávky vznikly ze stejného právního vztahu (smlouvy o dílo). Soud prvního stupně žalovanou nevyzval dle § 118 a) odst. 1 o. s. ř. k vyličení rozhodných skutečností. Doplnil, že nárok dlužníka na vypořádání po odstoupení od smlouvy o dílo není dán, neboť pohledávka nevznikla, respektive dle odst. 10.5 a 10.6 smlouvy o dílo se nestala splatnou. Případná cena provedených prací odpovídajících pozastávkám je podstatně nižší než tzv. náklady objednatele dle odst. 10.5 smlouvy o dílo, když po odstoupení od smlouvy o dílo má dlužník právo obdržet jen takovou případnou sumu ceny prací provedených na díle do odstoupení od smlouvy o dílo po odečtení tzv. nákladů objednatele. Pozastávky zanikly v rozsahu 17 216 241 Kč splněním (platbou ze dne 14. 5. 2018 provedenou žalovanou v souladu s dohodou ze dne 16. 4. 2018). Pohledávka žalobce ze smluvní pokuty 2018 nebyla nejistá či neurčitá, o čemž svědčí závěry rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 3. 3. 2022, č. j. 48 C 9/2020-377, a jedná se o pohledávky ze stejné smlouvy o dílo. Navrhla, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.
11. Žalobce ve svých písemných vyjádřeních k odvolání žalované vyvracel jeho důvody. Zdůraznil, že podal žalobu na zaplacení nároku na vypořádání po odstoupení od smlouvy o dílo. Dlužníkovi vznikl nárok na zaplacení pohledávky za neuhrazené práce provedené na díle do odstoupení dle odst. 10.6 a 10.5 smlouvy o dílo. Soud prvního stupně správně rozlišil hmotněprávní námitky započtení (zápočty) a procesní námitky započtení (eventuální procesní obranu žalované). Obě námitky musí splňovat podmínky stanovené v § 1987 o. z. Postupoval v souladu s rozsudkem NS ČR sp. zn. 31 Cdo 684/2020, pokud dovodil, že námitka započtení, respektive zápočty jsou nepřijatelné, protože aktivně započítávané pohledávky ze smluvní pokuty 2018 jsou nejisté a neurčité dle § 1987 odst. 2 o. z. O pohledávce ze smluvní pokuty 2018 je zásadních pochyb. Pokud by se soud prvního stupně zabýval přezkumem a dokazováním vzniku smluvní pokuty 2018, byl by předmětem řízení v podstatě pouze rozsáhlý a složitý spor o existenci a výši smluvní pokuty 2018, což je však zcela neúčelné a nedůvodné. V daném případě se jedná o učebnicový příklad snahy žalované (dlužníka z pasivní pohledávky) zabránit, respektive oddálit uspokojení nesporného nároku dlužníka, a to zápočty na neexistující pohledávky ze smluvní pokuty 2018. Jednání a argumentace žalované uvedené i v odvolání zjevně svědčí o její snaze, aby byl v rámci tohoto řízení veden spor o existenci smluvní pokuty 2018 namísto nároku dlužníka. Proto ustanovení § 1987 odst. 2 o. z. uvedenému předchází a poskytuje věřiteli pasivní pohledávky ochranu. Institut započtení má sloužit k odstranění vzájemných v podstatě nesporných pohledávek zúčastněných osob, nikoliv ke zneužití tohoto institutu žalovanou za účelem vyhnout se hrazení vlastních závazků, vyvolání nejasností a následných sporů. Už ze samotných tvrzení stran a obsahu a rozsahu spisového materiálu vyplývá, že pohledávka ze smluvní pokuty je přinejmenším nejistá a

neurčitá. Za takovou pohledávku lze považovat pohledávku primárně tehdy, je-li míra nejistoty ohledně ní vyšší, než je tomu v případě pasivní pohledávky. Je zde objektivně nejistota, zda pohledávka ze smluvní pokuty vůbec vznikla, z jakého důvodu, jaká je její výše a zda je splatná. Žalovaná neprokázala vznik smluvní pokuty 2018, neboť žádný z jí předložených důkazů nehovoří a neodkazuje na konkrétní milníky a nelze z nich zjistit, co dokončení konkrétního milníku obsahuje; z listinných důkazů tak nelze bez dalšího dovodit, že milníky nemohly být dokončeny i dříve. Dokazování k této otázce by bylo značně náročné a zdlouhavé, neboť by vyžadovalo komplexní posouzení stavebních dokumentů. Také vyúčtování smluvní pokuty 2018 bylo neurčité. Dopisem z 20. 8. 2018 ji vyčíslila ji částkou 196 400 000 Kč, avšak smlouvou o díle byla sjednána limitace smluvní pokuty na 199 491 848,85 Kč, žalovaná tak s ohledem na již uplatněnou smluvní pokutu 2017 (a smluvní pokuty za porušení BOSP celkem ve výši 20 990 000 Kč) uplatnila smluvní pokutu 2018 pouze ve výši 178 501 848,85 Kč. Pokud se žalovaná dovolává smluvní pokuty za údajné prodlení s dokončením celkem 16 milníků díla, je každé takovéto porušení jednotlivého milníku nutné posuzovat jako samostatnou pohledávku, u každého existují odlišné skutkové okolnosti a jedná se o porušení odlišné povinnosti, tj. jedná se o samostatnou smluvní pokutu. Je rovněž sporná splatnost pohledávky ze smluvní pokuty 2018. Smluvní pokuty jsou přitom dle odst. 4.4.3 smlouvy o dílo splatné 10 dnů od doručení souvisejícího vyúčtování; pokud však nelze k vyúčtování smluvní pokuty 2018 přihlížet pro neurčitost, není splatná. Dále zde existuje celá řada skutečností, které měly vliv na údajné prodlení dlužníka. Například žalovaná dávala dlužníku závazné pokyny, které vedly ke zpoždění díla. Stejně tak se dlužník nemohl dostat do prodlení za situace, kdy došlo k novaci termínů dílem na základě změnových listů. Soud prvního stupně by tak v rámci řízení musel posoudit a provést dokazování i ohledně dopadů změnových listů do jednotlivých milníků v rozsahu cca 90 kusů, což by řízení značně zatížilo a neúměrně prodloužilo. I kdyby smluvní pokuta 2018 vznikla, mělo by dojít k její moderaci s ohledem na její naprostou nepřiměřenost. Dlužník dopisem ze dne 31. 8. 2017 popřel vznik smluvní pokuty 2017, žalovaná takovou pokutu nikdy nevymáhala a ani neuplatnila bankovní záruku. Až když bylo zřejmé, že dojde k zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka, pokusila se žalovaná použít smluvní pokuty k tomu, aby se vyhnula hrazení vlastních závazků, a to aniž by došlo k přezkumu existence smluvních pokut. Je tak zjevné, že sama žalovaná nepovažovala smluvní pokuty za zcela důvodné; poukázal na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 1. 2022, č. j. 54 Co 412/2021-97. Rozsudek NS ČR sp. zn. 31 Cdo 684/2020 výslovně stanoví, že odepření ochrany dle § 1987 odst. 2 o. z. je možné pouze, pokud to odpovídá spravedlivému uspořádání poměrů mezi stranami. V tomto případě však žalovaná zjevný institut zápočtu zneužívá a naopak se snaží vyhnout spravedlivému a zákonnému vypořádání poměrů mezi stranami. Žalovaná učinila jednotlivé úkony tak, aby v co nejvyšší míře uspokojila veškeré své tvrzené značně sporné pohledávky, vyhnula se uhrazení jakýchkoliv nesporných nároků dlužníka a donutila jej k soudnímu vymáhání pohledávek. Toto jednání přitom žalovaná učinila s vědomím úpadku dlužníka za situace, kdy správně měla své údajné pohledávky v plném rozsahu přihlásit do insolvenčního řízení, kde by došlo k jejich přezkumu a případnému poměrnému uspokojení s ostatními věřiteli. Žalovaná s vědomím úpadku dlužníka učinila kroky, kterými se snažila v co nejvyšší míře uspokojit veškeré své sporné pohledávky a vyhnout se hrazení jakýchkoliv nároků dlužníka za provedené práce: 31. 7. 2018 uplatnila bankovní záruku, 5. 9. 2018 uplatnila vůči dlužníku smluvní pokutu 2018, 11. 9. 2018 použila prostředky z bankovní záruky na uhrazení svých tvrzených pohledávek, dále se pokusila o započtení zbývajících částí smluvní pokuty 2018 na pohledávky dlužníka, a to 16. 9. 2018 ve výši 90 936 126,92 Kč, 17. 9. 2018 ve výši 9 077 355,50 Kč a 23. 1. 2019 ve výši 2 054 074,78 Kč, 2. 10. 2018 odstoupila od smlouvy o dílo. Dne 30. 8. 2018 došlo k podání insolvenčního návrhu na dlužníka ze strany pana S. M., toto řízení bylo následně zastaveno. Výše uvedené kroky žalovaná učinila až po podání tohoto insolvenčního návrhu, pouze k uplatnění bankovní záruky došlo ještě před ním. Sama však uvedla, že jí uplatnila z důvodu, že končila její platnost. Smluvní pokutu 2018 vyúčtovala až po podání prvního insolvenčního návrhu. Žalovaná se zjevně začala zbavovat většiny svého majetku (prodejem jednotek v díle 123 z celkových 130), přičemž výtěžek z prodeje

následně nejspíše vyvedla z podniku žalované. Pokusila se zneužít institut započtení, přestože si musela být vědoma, že její údajné pohledávky ze smluvní pokuty 2018 jsou sporné. Takoveto zneužití práv bylo v rozporu s jeho smyslem a účelem, soud prvního stupně je nemohl aprobovat, správně tak aplikoval § 1987 odst. 2 o. z., který slouží právě k ochraně práv věřitelů pasivních pohledávek.

12. Žalobce dále zdůraznil, že dle § 109 odst. 1 písm. a) IZ platí, že se zahájením insolvenčního řízení se spojují účinky, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Účelem automatického moratoria je zachovat relativní hodnotu práv věřitelů v rámci insolvenčního řízení, zejména nastolit tomu odpovídající princip poměrného uspokojení nezajištěných věřitelů. Přestože není provedení zápočtu výslovně po zahájení insolvenčního řízení vyloučeno, při posouzení podmínek aplikace § 1987 odst. 2 o. z. je nutné zohlednit, že zápočet na evidentně sporné pohledávky věřitele by byl v rozporu se smyslem a účelem § 109 IZ a se spravedlivým vypořádáním stran. Jedním z účinků souvisejících se zahájením insolvenčního řízení je tak princip, že veškeré pohledávky by měly být přihlášeny a přezkoumány v rámci insolvenčního řízení tak, aby žádný z věřitelů nebyl zvýhodněn. K námitce žalované, že soud prvního stupně nezohlednil, že zápočty byly provedeny před podáním žaloby, uvedl, že neplatnost zápočtu pro rozpor s § 1987 odst. 2 o. z. je nutné aplikovat i na zápočty provedené před zahájením řízení, a to pokud by byl přezkum aktivně započítávaných pohledávek významně složitější a prodlužoval by řízení. Argumentace žalované by tak vedla ke zcela absurdnímu výkladu, že zápočty provedené před zahájením řízení jsou vždy učiněné v souladu s uvedeným ustanovením. Zápočty 1 až 3 byly učiněny neurčitě, kdy žalovaná nespécifikovala, které z jejích údajných pohledávek jsou započítávány a na jaké konkrétní pozastávky, kteréže pohledávky z pozastávek byly v době provedení zápočtu 1 a 2 podmíněné pohledávky, tj. nebyly způsobilými k započtení. Žalovanou provedené zápočty obsahovaly pouhý výčet jednotlivých započítávaných pohledávek, což však při mnohosti pohledávek není pro zápočet dostatečně určité. Se smluvní pokutou 2018 tak jednoznačně nelze nakládat jako s jednou pohledávkou. Z uplatnění smluvní pokuty 2018, ani ze zápočtu není vůbec zřejmé, jakou smluvní pokutu, tj. za jaký milník, a za jaké období žalovaná po dlužníku uplatnila a započtla. Zápočty byly pouze zdánlivými úkony pro neurčitost. Poukázal na rozsudek NS ČR ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2076/2007, dle něhož pohledávky z tzv. pozastávek jsou podmíněné pohledávky a do doby splnění podmínky právo na zaplacení a ani na splnění pohledávky neexistuje, a nelze na ně tedy platně započíst. Pokud by žalovaná pozastávky dlužníku vyplatila, jednalo by se o bezdůvodné obohacení.
13. Žalobce se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně ohledně údajné dohody uzavřené mezi dlužníkem, PSJ Invest, a. s. a žalovanou. Dlužník nadále eviduje veškeré pohledávky společnosti PSJ z pozastávek v plném rozsahu, a to včetně dohodou údajně vyplacených pozastávek, nadále eviduje i dluh vůči společnosti PSJ Invest, který měl být na základě dohody uhrazen právě vyplacením části pozastávek žalovanou přímo společnosti PSJ Invest. Ze znění dohody přitom v podstatě nevyplývá, jaké osoby oprávněné jednat za společnost PSJ měly dohodu údajně podepsat. Dohoda je absolutně neplatná z důvodu zjevného rozporu s dobrými mravy. Zdůraznil, že společnost PSJ Invest je osobou tvořící se žalovanou koncern, neboť opět tyto osoby byly v době uzavření dohody ovládnuty a vlastněny stejnou osobou. Žalovaná a společnost PSJ Invest se dohodou snažily docílit stavu, kdy žalovaná nebude muset společnosti PSJ hradit pohledávku z pozastávek ve výši 17 216 241 Kč a naopak tyto prostředky použije na úhradu pohledávky společnosti PSJ Invest vůči společnosti PSJ. Společnost PSJ Invest by se tak na úkor ostatních věřitelů dostalo dohodou plnění v uvedené výši, které by v opačném případě náleželo do majetkové podstaty dlužníka, a ze které by měli být poměrně uspokojeni všichni věřitelé dlužníka. Uvedené prostředky tak zůstanou ve skupině žalované. V době údajného uzavření dohody (16. 4. 2018) se společnost PSJ již nacházela v úpadku a nebyla schopna plnit své splatné závazky. Nelze vyloučit, že dohodou mohlo dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění věřitele dle § 223 odst. 1 a 3 písm. a) tr. zákoníku. Úmyslem všech účastníků dohody bylo zvýhodnit

společnost PSJ Invest na úkor ostatních věřitelů. Společnost dlužníka má totiž celkem cca 696 přihlášených věřitelů s pohledávkami ve výši 7 672 759 803,92 Kč. Důvodem absolutní neplatnosti uvedeného právního jednání je skutečnost, že všichni účastníci právního jednání jej činili s úmyslem zvýhodnit věřitele. Dále zdůraznil, že žalovaná žádným způsobem do insolvenčního řízení na majetek dlužníka nepřihlásila jakoukoliv jí nyní tvrzenou pohledávku za náklady objednatele či pohledávky ze smluvní pokuty 2018, které použila na zápočty, proto nemůže v tomto řízení uplatňovat svá tvrzená práva z nákladů objednatele, tj. v podstatě pohledávku z náhrady škody za náklady objednatele spočívající v žalovanou tvrzené skutečnosti, že na dokončení díla vynaložila značně vyšší částku, než za jakou by dílo dokončil dlužník. Stejně tak nemůže učinit kompenzační námitku (jako procesní obranu), a to na část smluvní pokuty 2018, kterou údajně použila na zápočty a nepřihlásila do insolvenčního řízení. Pokud soud prvního stupně dovodil, že zápočty jsou neplatné a procesní obrana žalované nepřípustná, je zcela nadbytečné provádět dokazování ohledně existence a výše pohledávek použitých na zápočty či procesní obranu žalované. Napadený rozsudek je tak srozumitelný a přezkoumatelný. Pokud žalovaná poukazuje na závěry vyslovené v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 3. 3. 2022, č. j. 48 C 9/2020-377, jedná se o nepravomocné rozhodnutí napadené odvoláním žalobce.

14. Žalobce odmítl další argumentaci žalované. Odst. 10.6 smlouvy o dílo specifikuje postup stran po odstoupení od smlouvy o dílo a pro vyčíslení pohledávky zhotovitele na zaplacení ceny za provedenou část díla, přičemž odst. 10.5 smlouvy o dílo následně upravuje proces vypořádání případných vzájemných pohledávek stran ze smlouvy o dílo započtením, který však neovlivňuje samotný vznik takovýchto pohledávek. Aplikace odst. 10.5 smlouvy o dílo je vyloučena, neboť žalovaná své údajné pohledávky z nákladů na dokončení díla nepřihlásila do insolvenčního řízení. Žalovaná znemožnila realizaci postupu dle odst. 10.6, neboť samostatně a svévolně zahájila dokončovací práce na díle, a to před odstoupením od smlouvy o dílo. Otázka nepřípustnosti postupu dle odst. 10.5 byla v řízení opakovaně řešena a soudem prvního stupně řádně posouzena. Žalovaná navíc z rozsudku v souvisejícím řízení dovozuje skutečnosti, které rozsudek vůbec neuvádí. Soud prvního stupně správně dovodil, že žalovanou předpokládaná dohoda o vyplacení části pozastávek je zjevně zcela účelovým a neplatným dokumentem, ke kterému nelze přihlížet. Účastníci si v rámci odst. 10.5 sjednali postup vypořádání, případných vzniklých pohledávek plynoucích ze smlouvy o dílo po odstoupení, a to jejich vzájemným de facto i de iure započtením. Odst. 10.5 na jedné straně předpokládá vznik pohledávky na zaplacení zbývajících cen prací na díle a existenci možné pohledávky z náhrady škody týkající se zvýšených nákladů na dokončení díla objednatelem a následně předpokládá, že obě tyto pohledávky se ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí, a to v podstatě naprosto totožně, jak stanoví § 1982 o. z. Takovýto postup je však vyloučený, a to s ohledem na §§ 109 odst. 1 písm. a), 140 odst. 2 a odst. 3 písm. a) a 248 odst. 1 písm. a) IZ. Zákon výslovně deklaruje, že se všichni věřitelé dlužníka dostávají se svými nároky do režimu IZ. Prohlášení konkursu má své důsledky i pro věřitele, kteří nejsou účastníky insolvenčního řízení. Věřitelé mohou být uspokojováni pouze z majetkové podstaty, případnému uplatnění nároku mimo insolvenční řízení by po délku trvání insolvenčního řízení nemohlo být vyhověno. Pokud se věřitel neúčastní insolvenčního řízení, například proto, že tak učinit nechce, nemůže uplatnit pohledávku jiným způsobem. Žalovaná přitom žádným způsobem do insolvenčního řízení na majetek dlužníka nepřihlásila jakoukoliv jí tvrzenou pohledávku z nákladů objednatele. Je nutné, aby byly takovéto pohledávky řádně přezkoumány insolvenčním správcem a případně insolvenčním soudem v rámci incidenčního sporu. Pouze takto zjištěné pohledávky lze totiž následně případně uspokojovat v rámci insolvenčního řízení. I pro postup vzájemného započtení dle odst. 10.5 by musely být splněny zákonné podmínky týkající se započtení, a to včetně nemožnosti zápočtu na nejisté či neurčité pohledávky. Jakékoliv případné nedodržení postupu pro vypořádání po odstoupení od SOD bylo způsobeno výlučně na straně žalované, proto se nyní nemůže snažit tvrdit, že pohledávka na zaplacení provedených prací na díle není splatná. Už před odstoupením od smlouvy jednostranně a bez povinné účasti dlužníka žalovaná převzala nedokončené dílo a započala dokončování díla prostřednictvím vlastních dodavatelů. Zasáhla tak

do prací provedených dlužníkem a následně už nebylo možné jednoznačně určit celkový rozsah prací provedený dlužníkem. Není tak možno spolehlivě doložit, jaký byl faktický stav díla do odstoupení. Dlužník tak nemohl provést kroky dle odst. 10.6, zejména provést celkový soupis provedených prací, vyčíslení a zadání vyúčtovací faktury a zaslání žalované výzvy k předání díla. Žalobce už před podáním žaloby vyvinul maximální snahu k tomu, aby byl postup dle smlouvy o dílo dodržen. Žalobou uplatnil pouze pohledávky za provedené práce, které byly fakticky nesporné, vycházel jen z prací na díle, které představovaly pozastávky. Veškeré pozastávky přitom tvořily práce, jejichž provedení bylo mezi stranami nesporné a odsouhlasené ve zjišťovacích protokolech, které tvořily přílohy průběžné fakturace dlužníka. Vzhledem k tomu, že v dané době už bylo dílo dokončeno, nemůže se žalovaná dovolávat nesplnění zbývajících povinností dle odst. 10.6. Vzhledem k tomu, že žalovaná žádné náklady objednateli někdy vůči dlužníku nevyčísli, ani nepřihlásila do insolvenčního řízení, byl žalobce veden právním názorem o nepřipustnosti postupu dle odst. 10.5 a přistoupil k podání žaloby. Smlouva o dílo nikde žádným způsobem nestanoví, že by důsledkem případného nedodržení postupu dle odst. 10.6 SOD měl být zánik pohledávky zhotovitele. Pro takovýto postup ostatně ani není důvodu či zákonného podkladu. Uvedený odstavec je tak ujednáním toliko pořádkového charakteru. Pouze upravuje splatnost pohledávky dlužníka, nikoliv její samotný vznik. Takovéto pohledávky následně měly být vypořádány zápočtem dle odst. 10.5, pokud by byl přípustný. Samotný vznik těchto pohledávek je dán ze zákona. Sama žalovaná přitom s náklady objednatele nakládala jako se samostatnou pohledávkou, neboť se na ně v rámci řízení pokoušela provést procesní námitky započtení. Nemůže tak následně tvrdit, že se nejedná o samostatnou pohledávku, ale má s ní být nakládáno pouze v rámci výpočtu dle odst. 10.5. Žalobce již v rámci výzvy vyzval žalovanou k vyčíslení nákladů objednatele, žalovaná však tuto svou povinnost nesplnila, pouze sdělila, že náklady objednatele údajně převyšují pohledávku dlužníka. Závěry týkající se nemožnosti aplikace § 98 věty druhé o. s. ř. se vztahují i k nemožnosti postupu dle odst. 10.5. Po žalobci nelze spravedlivě požadovat, aby byla úhrada poměrně jednoznačné a ostatně nesporné pohledávky limitována v důsledku naprosto neproporcionálního a žalovanou v rámci tohoto řízení zjevně zneužívaného ujednání obsaženého v odst. 10.5, a to vše za situace, kdy je samotné uhrazení nákladů objednatele v rozporu s IZ. Jakékoliv případné smluvní pokuty nejsou součástí vypořádání dle odst. 10.5, a to i kdyby toto vypořádání bylo přípustné. Dále se obsírně vyjadřoval k souvisejícímu řízení a citoval ze svého odvolání proti rozsudku v něm vydanému. Navrhl, aby byl napadený rozsudek potvrzen.

15. Z podnětu podaného odvolání odvolací soud přezkoumal v systému neúplné apelace napadený rozsudek, včetně řízení, které předcházelo jeho vyhlášení (§§ 212 a 212a odst. 1, 5 o. s. ř.), a řízení dále doplnil.
16. Z odst. 10.5 smlouvy o dílo uzavřené mezi dlužníkem a zhotovitelem dne 16. 4. 2018 bylo zjištěno, že účastníci si sjednali, že pokud dojde k ukončení působení zhotovitele jako účastníka této smlouvy z důvodu odstoupení objednatele, není objednatel povinen zaplatit zhotoviteli ve vztahu ke smlouvě žádnou další částku až do doby, kdy objednatel zjistí náklady na zhotovení, dokončení díla, odstranění vad a nedodělků, případné odškodnění za prodlení s dokončením díla a všechny další výdaje, nárůsty nákladu a škody objednatele (dále jen náklady objednatele) a jejich výše potvrdí. Zhotovitel má pak právo obdržet pouze takovou případnou sumu ceny prací provedených na díle do odstoupení od smlouvy po odečtení nákladů objednatele (v rozsahu, v jakém tyto náklady objednatele převyšují cenu zbytku díla sjednanou podle této smlouvy). Pokud oprávněně náklady objednatele nepřesáhnou sumu, kterou by měl zhotovitel obdržet, pak zhotovitel na základě písemné výzvy uhradí objednateli tento rozdíl, který se bude považovat za dluh zhotovitele vůči objednateli, a jenž bude příslušným způsobem vymahatelný. Současně oproti platbě, případně splatné objednatel podle tohoto ustanovení má objednatel právo započíst jakékoliv rozdíly dlužné zhotovitelem objednateli nebo subdodavateli za případné zálohy na vybavení zhotovitele, materiály, zařízení a další částky. Jakékoliv částky splatné podle tohoto článku stanoví objednatel, který pak o tom bude informovat zhotovitele.

17. Podle odst. 10.6 uvedené smlouvy odstoupí-li některá ze smluvních stran od této smlouvy, pak povinností obou smluvních stran jsou následující:
- zhotovitel provede soupis všech provedených prací, oceněných dle způsobu, kterým je stanovena cena díla,
 - zhotovitel provede finanční vyčíslení provedených prací a poskytnutých záloh a zpracuje vyúčtovací fakturu, kterou předloží objednateli k postupu dle čl. 10.5 smlouvy,
 - zhotovitel odveze veškerý svůj nezabudovaný materiál, pokud se strany nedohodnou jinak,
 - zhotovitel písemně vyzve objednatele k dílčímu předání díla a objednatel je povinen do 10 dnů od obdržení výzvy nedokončený předmět díla převzít, pokud převzetí podle této smlouvy odpovídá,
 - vypořádání smluvních stran se děje v souladu s čl. 10.5 smlouvy, v rámci něhož a způsobem dle čl. 10.5 smlouvy objednatel uhradí zhotoviteli cenu provedených částí díla. Tím není dotčeno oprávnění objednatele na zaplacení smluvních pokut či na náhradu škody, včetně případného započtení nároku.
18. Z dohody uzavřené mezi společnostmi V TOWER Prague, a. s., sídlem Praha 4 - Nusle, Na Strži 1702/65, IČO 27415171, společností PSJ Invest, a. s., sídlem tamtéž, IČO 25581431 a společností PSJ, a. s. sídlem Jiráskova 3960/32, Jihlava, IČO 25337220 dne 16. 4. 2018 bylo zjištěno, že PSJ a VTP se dohodly, že VTP uhradí částku 17 216 241 Kč představující desetiprocentní pozastávku z faktur č. 211600247 ze dne 1. 8. 2016, č. 211600267 ze dne 13. 9. 2016 a č. 211600300 ze dne 6. 10. 2016 na účet č. xxx/xxx vedený u Unicredit bank Czech republic and Slovakia a. s. Účastníci konstatovali, že připsáním této částky na uvedený účet došlo ze strany VTP k úhradě desetiprocentní pozastávky uvedené v článku I. a odst. 3 této dohody a současně ze strany PSJ k úhradě faktur uvedených v článku II. odst. 2 této dohody. Dohoda je parafována bez uvedení jmen a postavení jednotlivých osob v uvedených společnostech.
19. Ani po takto doplněném dokazování odvolací soud neshledal odvolání žalované důvodným.
20. Pro větší přehlednost odvolací soud uvádí chronologicky zjištění soudu prvního stupně. V červenci 2016 žalovaná jako objednatel a žalobce jako zhotovitel uzavřeli smlouvu o dílo, postupně bylo odsouhlaseno 236 kusů směnových listů, které měly dopady do ceny díla. V srpnu 2016 banka převzala neodvolatelnou záruku až do celkové výše 50 973 385,80 Kč za účelem zajištění závazku dlužníka vyplývajícího ze smlouvy o dílo. 16. 4. 2018 byla uzavřena dohoda žalované, žalobce a společnosti PSJ Invest a. s., o zaplacení faktur splatných v roce 2018 na účet společnosti PSJ Invest a. s. ve výši 17 216 241 Kč, čímž došlo k úhradě 10 % pozastávky. V květnu 2018 žalovaná žalobci poskytla úvěr k částečnému hrazení a vypořádávání závazků dlužníka. V červnu 2018 byl uzavřen dodatek č. 1 ke smlouvě o dílo, že tzv. změnové listy zde uvedené nemají vliv na termíny plnění díla, vyjma dopadů sjednaných už v předcházejících změnových listech. 31. 7. 2018 žalovaná uplatnila bankovní záruku a od banky ji obdržela, od listopadu 2019 je vedeno řízení u Krajského soudu v Brně o určení neúčinnosti tohoto dodatku. V srpnu 2018 žalovaná dlužníku vyúčtovala smluvní pokutu. Dne 10. 9. 2018 dlužník podal insolvenční návrh. Žalovaná provedla jednostranné zápočty, a to 16. 9. 2018 co do částky 90 936 126,92 Kč, dne 17. 9. 2018 co do částky 9 077 355,50 Kč a dne 23. 1. 2019 co do částky 2 054 084,78 Kč (celkem 102 067 557,20 Kč). Dne 1. 10. 2018 žalovaná odstoupila od smlouvy o dílo. U Obvodního soudu pro Prahu 4 probíhá řízení o zaplacení částky 51 075 332,57 Kč s příslušenstvím do majetkové podstaty dlužníka. Dne 6. 12. 2018 byl usnesením Krajského soudu v Brně zjištěn úpadek dlužníka a PSJ, a. s. a usnesením ze dne 11. 4. 2019 byl prohlášen jeho konkurs. Žalovaná v insolvenčním řízení z celkové pohledávky za dlužníkem ve výši 118 243 818,27 Kč přihlásila ze smlouvy o úvěru 56 103 611,11 Kč, z titulu bezdůvodného obohacení 1 388 975,17 Kč, ze smlouvy o dílo uzavřené se subdodavatelem 14 580 346,14 Kč a část smluvní pokuty vyúčtované dopisem z 20. 8. 2018 ve výši 46 170 905,85 Kč.
21. Soud prvního stupně dospěl ke správnému závěru o důvodnosti žaloby. Žalovaný nárok na zaplacení ceny díla ve formě vrácení tzv. pozastávek v žalované výši byl prokázán a dlužníku vznikl po odstoupení objednatele od smlouvy, a to na základě odst. 10.6 a 10.5 smlouvy o dílo mezi

nimi uzavřené. Nedodržení zde smluveného postupu odvolací soud nepovažuje za rozhodující, respektive shledává námitku odvolatelky za účelovou, neboť jednak v řízení před soudem prvního stupně pohledávku žalobce nespороvala (sama se snažila na ni započíst svoji pohledávku), jednak nemůže mít vliv na zánik pohledávky, jde o ujednání toliko pořádkového charakteru.

22. Soud prvního stupně poté zaměřil správně svoji pozornost na posouzení námitky započtení vznesené žalovanou, respektive posouzení způsobilosti pohledávky žalované (aktivní pohledávky) k započtení ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z. Smyslem a účelem uvedeného ustanovení je ochrana věřitele pasivní pohledávky (dlužníka) předtím, aby dlužník pasivní pohledávky zabránil jejímu uspokojení či toto uspokojení oddálil jednostranným započtením své sporné (nejisté či neurčité) pohledávky za věřitelem pasivní pohledávky, a dosáhl toho, že místo uspokojení pasivní pohledávky bude mezi stranami veden spor o existenci a výši aktivní pohledávky. Příléhavě přitom vyšel ze závěrů vyslovených v rozsudku NS ČR ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020. Odvolací soud sdílí závěr soudu prvního stupně, že míra nejistoty ohledně aktivní pohledávky žalované je mnohonásobně vyšší, než je tomu u pasivní pohledávky žalobce, a tak by bylo řízení o žalobou uplatněné pohledávce zcela nedůvodně a proti smyslu zákonné úpravy neúměrně prodlouženo. Při zjištění kompenzability pohledávek by bylo nutno zkoumat prodlení a důvody té které strany u každého dílčího plnění. Soud prvního stupně také správně zohlednil, že v daném případě, kdy dlužník smlouvou o dílo zavázán k postupnému dílčímu plnění, což činil, odstoupení od smlouvy o dílo žalovanou dne 1. 10. 2018 mělo účinky ex nunc, tedy pro zbývající nesplněnou část plnění. Odst. 10.5 smlouvy o dílo upravuje splatnost pohledávky dlužníka, nikoliv samotný vznik pohledávky.
23. Pokud jde o procesní obranu žalované, že jí vynaložené náklady na dokončení díla činí 215 557 873 Kč, pak netvrdila, že by sama postupovala dle odst. 10.5 smlouvy o dílo a po zjištění výše nákladů tyto potvrdila. Pokud sama tak nepostupovala, nemůže se dovolávat absence postupu dlužníka. Odvolací soud poukazuje na to, že důvodem odstoupení od smlouvy bylo i to, že dlužník podal na sebe dne 10. 9. 2018 insolvenční návrh, a proto svoji pohledávku mohla uplatnit jen přehlášením do insolvenčního řízení; v tomto směru lze plně odkázat na odůvodnění napadeného rozsudku, potažmo pregnantní argumentaci žalobce shora shrnutou. Při aplikaci § 1987 odst. 2 o. z. je nutné zohlednit výjimečné okolnosti související s účinky zahájeného insolvenčního řízení. Započtení by mohlo být přípustné jen u skutečně nesporných pohledávek a muselo by být učiněno v souladu se smyslem a účelem § 1982 a násl. o. z., nebo zjištěných pohledávek v rámci insolvenčního řízení dle § 201 IZ. Podle § 109 odst. 1 písm. a) IZ platí, že se zahájením insolvenčního řízení se spojují účinky, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Účelem tohoto automatického moratoria je zachovat relativní hodnotu práv věřitelů v rámci insolvenčního řízení, a zejména nastolit tomu odpovídající princip poměrného uspokojení nezajištěných věřitelů; smyslem je i mimo jiné soustředit relevantní spory u insolvenčního soudu. Zápočty provedené žalovanou jsou v rozporu se smyslem a účelem citovaného zákonného ustanovení a se spravedlivým vypořádáním stran, potažmo zvyhodňují žalovanou jako jednoho z mnoha věřitelů.
24. Související řízení, na něž poukazovala odvolatelka, a v němž je posuzována otázka smluvní pokuty, není dosud v právní moci, proto odvolací soud z takových závěrů nevycházel.
25. Pokud jde o námitku, že pohledávka zanikla splněním co do částky 17 216 241 Kč dne 14. 5. 2018 na základě dohody ze dne 16. 4. 2018, žalovaná tvrdí a prokazuje, že byla uzavřena mezi žalovanou, dlužníkem a PSJ Invest a. s., že se dohodli, že částku představující 10 % pozastávku z faktur vystavených dlužníkem ve dnech 1. 8., 13. 9. a 6. 10. 2016 uhradí žalovaná na účet tam označeným, čímž bude plnit závazek PSJ vůči PSJ Invest v uvedené výši. Nelze odhlédnout od skutečnosti vyplývající z obchodního rejstříku a to, že PSJ Invest tvoří se žalovanou koncern, v době uzavření dohody byly obě ovládány a vlastněny stejnou osobou - Ing. Martinem J., dlužník se nacházel v úpadku; ve své podstatě měla za cíl zkrácení věřitelů a uspokojení své pohledávky na úkor jiných

přihlášených věřitelů do insolvenčního řízení dlužníka; takovou dohodu odvolací soud hodnotí jako absolutně neplatnou, na základě které k částečnému zániku závazku dojít nemohlo.

26. Pochybení soudu prvního stupně nebylo shledáno ani při rozhodnutí o příslušenství pohledávky a nákladech řízení, odvolací soud proto ze shora uvedených důvodů napadený rozsudek jako věcně správný podle § 219 o. s. ř. potvrdil.
27. O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 a 142 odst. 1 o. s. ř. Žalobce měl i v odvolacím řízení úspěch, má proto vůči neúspěšné žalované právo na náhradu nákladů, které mu v tomto stadiu řízení vznikly. Jsou tvořeny odměnou advokáta za 3 úkony právní služby (2 písemná vyjádření a účast u odvolacího jednání) po 92 020 Kč, třemi paušálními náhradami po 300 Kč a 21 % DPH ve výši 58 064 Kč, celkem 335 062 Kč dle platného advokátního tarifu. O lhůtě splatnosti a platebním místě bylo rozhodnuto podle §§ 160 odst. 1 a 149 odst. 1.
28. Při vyhlášení rozsudku odvolacího soudu došlo ke zjevné nesprávnosti spočívající v opomenutí uvedení platebního místa u náhrady nákladů odvolacího řízení, odvolací soud proto tuto nesprávnost zhojil postupem dle § 164 o. s. ř. vydáním tohoto opravného usnesení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání do dvou měsíců od jeho doručení, a to k Nejvyššímu soudu ČR v Brně prostřednictvím soudu prvního stupně, za podmínek stanovených v § 237 o. s. ř.

Praha 28. června 2022

JUDr. Naděžda Zachystalová v. r.
předsedkyně senátu